

Spis treści

BOGUMIŁ GROTT, OLGIERD GROTT, Słowo wstępne	9
BOGUMIŁ GROTT, Dwa etapy zagłady Polaków i polskości na dalszych Kresach (1917–1938)	13
BOGUMIŁ GROTT, Nacjonalizm ukraiński i jego funkcja w polityce polskiej	43
LUCYNA KULIŃSKA, Prometeizm jako wielkie nieporozumienie w polityce wewnętrznej II Rzeczypospolitej	57
ANETA DAWIDOWICZ, Ludność kresowa w myśli politycznej Stronnictwa Narodowego (do 1939 roku)	85
MACIEJ STRUTYŃSKI, Biskup Grzegorz Chomyszyn i kwestia polsko-ukraińskiego porozumienia w II Rzeczypospolitej	101
MACIEJ STRUTYŃSKI, Koncepcja rozwiązywania problemu kresów południowo-wschodnich RP w ujęciu Jędrzeja Giertycha	119

OLGIERD GROTT, Szlachta zagrodowa jako czynnik w polityce re- polonizacji na Kresach Wschodnich II RP	139
RAFAŁ ŁĘTOCHA, Spadkobierca Wielkiego Księstwa. Ziemie wschodnie w twórczości Józefa Mackiewicza	179
RENATA POMARAŃSKA, Obraz martyrologii Polaków w doświadcze- niach osobistych i utworach autorów literatury kresowej	197
BARTOSZ KOZIŃSKI, Problemy implementacyjne polityki etnicznej Rządu RP na Uchodźstwie w latach 1939–1947	239
KRZYSZTOF CEBUL, Polska emigracyjna myśl polityczna (1939– 1956) w obliczu rozszerzania się sowieckich wpływów w Europie. Wybrane koncepcje	259
GRZEGORZ MAZUR, Polska wobec renesansu skrajnie nacjionali- stycznych tendencji na współczesnej Ukrainie. Zarys pro- blemu	289
CZESŁAW PARTACZ, Polska a członkostwo Ukrainy w UE i NATO	327
ANDRZEJ ZAPAŁOWSKI, Wyzwania dla Polski związane z rywaliza- cją Niemiec i Rosji o wpływy na byłych Kresach Rzeczy- pospolitej	363
MAŁGORZATA STEFANOWICZ, Polska i Rosja wobec swoich diaspor na Litwie w latach 1990–2004	385

KRZYSZTOF KARCEWSKI, Aleksander Dugin — teoretyk imperia- lizmu rosyjskiego w dobie postsowieckiej i kwestia suwe- renności państwa polskiego	403
---	-----

Biogramy autorów	427
------------------------	-----

Skorowidz osobowy	435
-------------------------	-----

Summary	447
---------------	-----

Polka w szczególności jej problematyka graniczyzna, być rozpatrywana od strony relacji z sąsiadami zachodnimi i wschodnimi. Głównie do szczytki wieków średnich czynnik zachodni reprezentowały dla nas głównie Niemcy, a żywioł niemiecki zajmował poróżne miejsce w naszych dziejach, to okres od włączenia do Królestwa Polskiego Rusi halickiej, a potem Unii z Litwą przesunął punkt ciężkości w kierunku relacji wschodnich. Po drugim pokoju toruńskim granica zachodnia Polski właściwie zakreśliła w baznach, chociaż żywioł niemiecki pokojowo erodował tenony zaplanowane jeszcze długie przez ludność polskojęzyczną, powodując stała, choć cicha, cofanie się językowej granicy polsko-niemieckiej. Stałość zachodnich granic była wynikiem faktycznego rozbitcia Niemiec na drobniejsze organizmy polityczne i wytracenie przez nie na długi czas impetu do ekspansji, jednocześnie na wschodzie wzrosła potęga moskiewska, a później rosyjska. Rosja w końcu zaczęła pretendować do dominacji w Europie nie tylko wschodniej, ale i środkowej, a więc i nad Polską. Wynikiem tego stały się rozbiory, a potem także rozprzestrzenienie się wpływów Związku Sowieckiego w XX wieku.

Obok kwestii rosyjskiej barizo istotne znaczenie dla wschodnich interesów Polski miały stosunki etniczne i religijne na tamtejszych Kresach Rzeczypospolitej. One to były przyczyną czy choćby tylko współczynnikiem wielu doniosłych wydarzeń politycznych oraz także podjętą dla ekspansji rosyjskiej.

Na Kresach Wschodnich, bez których Polska została by sprowadzona do wymiarów małego państewka europejskiego, rozprzestrzenił się w ciągu wieków żywioł polski, jednak w liczbie niedostatecznej, aby w XX stuleciu jednoznacznie i na trwałe przesądzić o przynależności tych ziem do naszego państwa. W takiej